

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z wniosku J. L.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. Kasie
Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w W.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 września 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 27 czerwca 2013 r. oddalił apelację J. L. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. z dnia 6 lutego 2013 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 19 października 2012 r. i z dnia 2 listopada 2012 r., w których stwierdzono, że wnioskodawczynie nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 2005 r. oraz ustalono nadpłatę składek na to ubezpieczenie.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawczynie. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego: 1/ art. 39 ust. 4 w związku z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.; dalej jako ustawa o

ubezpieczeniu społecznym rolników) w związku z art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej jako ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych), polegające na ich błędnym zastosowaniu, w sytuacji gdy nowa decyzja z 19 października 2012 r. o ustaniu ubezpieczenia społecznego skarżącej J. L. z dniem 1 stycznia 2005 r. została wydana na skutek zmiany stanu faktycznego, na podstawie którego wydano decyzję o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, co wykluczało nadanie decyzji o ustaniu ubezpieczenia mocy wstecznej, gdyż mogło nastąpić najwcześniej w dacie jej wydania, czyli w dniu 19 października 2012 r.; 2/ art. 5a ust. 1 pkt 1 i ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, polegające na jego błędnej wykładni, wyrażającej się w przyjęciu, że skarżąca J. L. nie dopełniła obowiązku informowania rolniczego organu ubezpieczeniowego o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, w sytuacji gdy informacje takie zostały przekazane temu organowi przez inne podmioty, tj. Urząd Skarbowy w J. i Burmistrza Miasta K. Skarżąca wniosła o uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 czerwca 2013 r. i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w J. z dnia 6 lutego 2013 r. przez ustalenie, że wnioskodawczyni J. L. podlegała ubezpieczeniom społecznym rolników: emerytalno-rentowym, chorobowym i macierzyńskim do dnia 19 października 2012 r.; ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji; w każdym przypadku z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność, a także występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej wyraża się w niewłaściwym zastosowaniu przez Sąd drugiej instancji prawa materialnego, skutkującego jego naruszeniem, przy niekwestionowanych ustaleniach stanu faktycznego, dokonanych przez ten Sąd. Decyzja Prezesa KRUS z dnia 19 października 2012 r. została bowiem wydana wobec zmiany stanu faktycznego, na podstawie którego w 1986 r. wydano decyzję o ustaleniu podlegania ubezpieczeniu przez skarżącą J. L.. Do zmiany stanu faktycznego doszło w 2005 r., wobec zaprzestania prowadzenia

przez skarżącą działu specjalnego produkcji rolnej. W takiej sytuacji, jak stanowi art. 39 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wydaje się nową decyzję. W takiej też sytuacji wykluczone staje się ustalenie ustania ubezpieczenia społecznego rolników z mocą wsteczną. Brak podstaw prawnych do ustalenia przez pozwanego wygaśnięcia ubezpieczenia społecznego skarżącej, siedem lat wstecz względem momentu wydania decyzji z 19 października 2012 r., należy wywodzić z art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W okolicznościach niniejszej sprawy nie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 83 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie zostały bowiem przedłożone nowe dowody, jak też i nie ujawniono okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji ustalającej podleganie *przez* skarżącą ubezpieczeniom społecznym rolników. Przyjęcie wobec powyższego przez Sądy obu instancji, że rolniczy organ rentowy jest uprawniony do wydania decyzji korygującej, z mocą wsteczną, uprzednio ustalonego bezpodstawnie tytułu rolniczego ubezpieczenia społecznego, nie odpowiada prawu, skoro ustalony uprzednio, tj. w 1986 r., tytuł ubezpieczenia w dacie jego wydania posiadał oparcie w prawie, wobec spełnienia przez skarżącą ustawowych przesłanek objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników, a po jego wydaniu nie ujawniono takich nowych dowodów, które nie byłyby znane pozwanemu już w 2006 r. Wszelkie okoliczności, jakie miałyby wpływ na ustanie ubezpieczenia społecznego skarżącej, były znane pozwanemu, począwszy od 2001 r. (powzięcia przez pozwanego informacji o zbyciu przez skarżącą części gruntów rolnych), a następnie od 2006 r. (powzięcia przez pozwanego informacji o zaprzestaniu prowadzenia przez skarżącą działu specjalnego produkcji rolnej). Informacje o osobach posiadających status rolnika były corocznie przekazywane przez Urząd Miasta w K., pozwanej KRUS Oddział w J. w formie tzw. wykazu kart podatników posiadających gospodarstwa rolne na terenie gminy K. W związku ze zbyciem w dniu 7 września 2001 r. dwóch działek o łącznej powierzchni 2,83 ha, skarżąca J. L. przestała figurować w ewidencji rolników, o czym KRUS został poinformowany już w 2001 r. Jakkolwiek zatem skarżąca nie dopełniła ustawowego obowiązku poinformowania pozwanej KRUS o zmianie okoliczności mających wpływ na podleganie ubezpieczeniom społecznym rolników, wobec zbycia części gruntów

rolnych, to stosowną w tym zakresie wiedzę KRUS posiadała, choć z innego źródła. Podobnie posiadała on też już od 2006 r. uzyskaną z Urzędu Skarbowego w J. informację odnośnie zaprzestania prowadzenia przez skarżącą działu specjalnego produkcji rolnej. Informacja taka została udzielona przez Urząd Skarbowy w J. pismem z dnia 22 czerwca 2006 r. w odpowiedzi na pismo KRUS z dnia 15 września 2006 r.

Istotne zagadnienie prawne skarżąca formułuje następująco: czy niedopełnienie przez skarżącą obowiązku zawiadomienia KRUS o zmianie okoliczności mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, konwaliduje dokonanie takiego zawiadomienia przez inny podmiot, posiadający stosowna ku temu to jest ustawową legitymację. W okolicznościach niniejszej sprawy podmiotem tym jest Burmistrz Miasta K. oraz Naczelnik Urzędu Skarbowego. Ten pierwszy, udzielający informacji odnośnie osób posiadających status rolnika na podstawie wykazu kart rolnych podatników posiadających gospodarstwa rolne na terenie danej gminy, ten drugi zaś, udzielający informacji odnośnie prowadzenia działu specjalnego produkcji rolnej. W związku z powyższym, niespójne jest przyjęcie przez Sąd Apelacyjny w (...), że bez wpływu na ustanie podlegania określonego ubezpieczeniu społecznemu, które wynika z przepisów bezwzględnie obowiązujących, pozostaje jakakolwiek wiedza strony pozwanej, skoro chwilę później Sąd ten stwierdza, że zgodnie z obowiązującymi przepisami to na wnioskodawczyni ciążył obowiązek zawiadomienia pozwanej o zmianie okoliczności mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników. Z powyższą konstatacją nie można się zgodzić o tyle, że w gdyby przyjąć, iż wyżej wymieniony obowiązek skarżącej zawiadomienia KRUS został konwalidowany odpowiednimi informacjami przekazanymi stosownie wcześniej przez Burmistrza Miasta K. oraz Urząd Skarbowy w J., to wiedza pozwanego co do ustania ustawowych przesłanek ubezpieczenia nie byłaby bez znaczenia, nawet wobec dyspozycji art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie bez znaczenia dla skutków prawnych takiej informacji dla ubezpieczonego byłby moment, w którym organ emerytalny powziął wiedzę odnośnie ustania przesłanek ubezpieczenia. Skoro bowiem istotne okoliczności dotyczące podlegania przez skarżącą J. L.

obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników zaistniały już po wydaniu decyzji obejmującej tym ubezpieczeniem skarżącą, a o okolicznościach tych KRUS została poinformowana odpowiednio wcześniej, to wydanie w takiej sytuacji decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników z mocą wsteczną jest nie do pogodzenia z konstytucyjnymi zasadami zaufania obywatela do państwa oraz ochrony praw nabytych. Co istotne, uprzednio ustalony tytuł rolniczego ubezpieczenia społecznego, w dacie jego wydania, był odpowiednio legitymizowany. Dopiero po pewnym czasie odpadły przesłanki objęcia skarżącej rolniczym ubezpieczeniem społecznym. Skutki decyzji z 19 października 2012 r. o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 stycznia 2005 r. nie powinny i nie mogą obciążać skarżącej, w sytuacji gdy przez okres siedmiu lat pozwany wiedząc o braku ustawowych podstaw do kontynuowania ubezpieczenia, utrzymywał taki stan rzeczy, a samą skarżącą - w przekonaniu, że spełnia ona ustawowe przesłanki podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zdaniem skarżącej, nie może korzystać z ochrony prawa sytuacja, w której błędy i zaniedbania organu rentowego mogą być naprawiane przez wydanie decyzji z mocą wsteczną, która wyjątkowo negatywnie rzutuje na sytuację prawną jej adresata.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r. nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11

kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Natomiast w razie powołania przesłanki tej przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7 - 8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż skarżąca nie wykazała istnienia żadnej z powołanych przesłanek przedsądu.

Sposób zaprezentowania przez autora skargi kasacyjnej istotnego zagadnienia prawnego sprawy nie odpowiada wymaganiom stawianym w tym zakresie temu nadzwyczajnemu środkowi prawnemu. W motywach wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie tylko nie przedstawiono żadnego wyводу prawnego zawierającego generalne i abstrakcyjne nawiązanie do treści przepisu,

którego niejednoznaczna wykładnia implikuje konieczność rozstrzygnięcia wątpliwości przez Sąd Najwyższy, ale sformułowane w postaci pytań zagadnienie prawne w zasadzie w ogóle nie odwołuje się wprost do żadnego przepisu prawa materialnego, nie wskazuje ewentualnych rozbieżności na tle jego interpretacji i nie określa, za którą z możliwych wykładni przepisu opowiada się skarżąca.

Chybiona jest też teza o oczywistej zasadności przedmiotowej skargi, skoro skarżąca w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych (przytaczając poglądy doktryny i judykatury) sama przyznaje, że organ rentowy ma podstawę prawną do wydania decyzji ustalającej niepodleganie danej osoby ubezpieczeniom społecznym rolników, tyle że w zależności od tego, czy okoliczności stanowiące przeszkodę do podlegania tymże ubezpieczeniom zaistniały przed czy po zapadnięciu decyzji stwierdzającej owo podleganie, stanowią ją przepisy art. 39 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników lub art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 52 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zatem nawet w razie powołania przez Sąd drugiej instancji w tym zakresie niewłaściwego przepisu, zaskarżony wyrok odpowiadałby prawu.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.